

CRIMINALITATEA ECONOMICO-FINANCIARĂ. FACTOR DE RISC LA ADRESA SECURITĂȚII NAȚIONALE

Marius PANTEA[□]

ABSTRACT: *Criminalitatea economico-financiară nu se caracterizează doar prin marele potențial distructiv pe care îl conțin infracțiunile în sine, ci și prin faptul că este în măsură să prejudicieze grav încrederea participanților la economia de piață, încrederea în statul de drept în capacitatea acestuia de a asigura ordinea economică și socială. În prezentul articol încercăm o prezentare teoretică a conceptelor cu care operează criminalitatea economico-financiară în mod generic și consecințele pe care aceasta le are asupra securității naționale și a Comunității Europene. De asemenea sintetizăm noile tendințe de orientare spre profit maxim a organizațiilor criminale – antrepriza criminală și modul concret în care criminalitatea pe verticală și cea pe orizontală poate afecta grav interesele financiare ale Uniunii Europene.*

CUVINTE CHEIE: *criminalitate economico-financiară, antrepriza criminală, fraudă fiscală, cod penal european, infracțiune, corupție, contrabandă*

Perioada post decembristă, a condus la elaborarea unor importante măsuri legislative vizând descentralizarea și trecerea la economia de piață, aplicarea normelor legale în domeniul garantării și respectării proprietății private, a legislației referitoare la privatizare și post-privatizare, apariția a numeroși agenți economici cu capital privat străin și mixt. De asemenea integrarea României în structurile NATO și UE a produs mutații în domeniul instituțiilor financiar-bancare, a pieței de capital, în domeniul asigurărilor și al reasigurărilor și nu în ultimul rând al instituțiilor bugetare (creșterea numărului de bănci cu capital privat, extinderea operațiunilor cu fonduri europene, convertibilitatea leului și apropiata trecere la moneda unică europeană, dezvoltarea burselor, liberalizarea totală a prețurilor, descentralizarea instituțională etc.) fapt ce a determinat apariția unor multitudini de forme de manifestare a criminalității economico-financiare.

Criminalitate economico-financiară generează prejudicii imense economiilor naționale, bugetului comunitar dar și la nivel global. Din acest motiv, este deosebit de important ca, în lupta împotriva criminalității economice, să se acorde un rol deosebit

[□] Lector universitar Doctor, șeful disciplinei Investigarea Criminalității Economico-Financiare, Catedra de Poliție, Facultatea de Poliție, Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza” București.

specializării ofițerilor de investigare a fraudelor, astfel încât aceștia să cunoască sistemul și să îi folosească resursele într-un scop pozitiv, prevenind și contracarând cu o mai mare eficacitate actele ilicite ce se comit și care ar putea cauza adevărate dezastre financiare cu consecințe la nivel național, pe toate planurile.

Consecințele pe termen lung ale acestui tip de criminalitate, sunt în zilele noastre deosebit de vizibile, ținând cont de efectele crizei globale pe care le simțim fiecare dintre noi, dar factorii de răspundere încă nu conștientizează pericolul deosebit la care expun state sau națiuni, în pofida avertismentelor specialiștilor din domeniul economico-financiar, cărora le revine responsabilitatea de a folosi toate resursele avute la dispoziție pentru a aduce în atenție, a cunoaște și a contracara efectele generate de acest gen de criminalitate.

În ziua de astăzi „sunt la modă” fenomene de *agresionare fățișă* a banului public de către „*persoane certate cu legea*”, transferuri ilegale de capital, sustrageri organizate, neglijențe în administrarea patrimoniului statului, bancrute frauduloase, abuzuri și neglijențe, trafic de influență, dare și luare de mită, falsuri în documentele financiar contabile și în cele care atestă producția, exportul și importul, scoaterea din țară de monedă europeană sau altă valută, de aur, metale rare și bunuri din patrimoniul cultural național sau universal și altele, multe fapte grave săvârșite pe fondul flagelului corupției și cu legături infracționale internaționale.

Evoluția și dinamica fenomenului infracțional în domeniul economico-financiar, a prejudiciului produs prin săvârșirea faptelor de natură penală demonstrează că, în prezent, pe fondul unei accentuate stări de degradare a situației din economie, a scăderii producției industriale și agricole, inflația și devalorizarea monedei naționale, creșterea prețurilor, nivelul ridicat al șomajului, degradarea fără precedent a nivelului de trai, corupția etc., s-au amplificat cazurile de eludare a legii. Criminalitatea economică în complexitatea ei a cuprins practic toate sferile economico-financiare pornind de la instituțiile bancare și terminând cu persoana fizică autorizată. În aproape toate sectoarele de activitate se constată cazuri de nerespectare a dispozițiilor legale referitoare la fiscalitate, muncă la negru, spălare de bani, acte de abuz și corupție în instituțiile bugetare, o stare de totală neimplicare a factorilor responsabili în protecția intereselor naționale și ale Uniunii Europene, sub lozincă aplicării legilor specifice economiei de piață.

Intervenția fermă pentru combaterea acestor genuri de fapte, în general a fenomenului infracțional din economia națională și europeană, indiferent de forma de proprietate, necesită o bună cunoaștere a legislației economice naționale și comunitare, a situației operative din teren, a metodelor și mijloacelor folosite de infractori, de așa manieră încât Poliția de Investigare a Fraudelor să poată prevenii și descoperii ilegalitățile generatoare de imense pagube la bugetul național și cel european. În acest sens este necesar cunoașterea și aplicarea metodologiilor care stabilesc sarcinile și activitățile ce trebuie desfășurate de ofițerii Poliției de Investigare a Fraudelor pentru prevenirea și combaterea infracțiunilor ce se comit pe fiecare linie de muncă aflată în responsabilitate.

Orice încercare de cercetare științifică a unui fenomen atât de complex și dinamic, cum este acela al criminalității, riscă să se adauge la lunga listă a studiilor elaborate pe această temă, dacă nu pornește de la definirea termenilor și conceptelor cu care se operează în marea majoritate a sistemelor juridice.

Criminalitatea ca fenomen social desemnează ansamblul faptelor de natură penală, incriminate în legile penale și în legile speciale cuprinzând dispozițiile penale, care se produc într-o societate, într-un anumit interval de timp. Fenomenul criminalității are o *dimensiune națională* (respectiv suma infracțiunilor ce se produc pe teritoriul unui stat și nu comportă aspecte de cooperare infracțională transnațională) și o *dimensiune transnațională* (respectiv suma infracțiunilor care se comit și se consumă prin cooperarea dintre infractorii care acționează pe teritoriul mai multor state) ¹.

În structura internă a fiecărui tip de criminalitate distingem: *criminalitatea îndreptată împotriva vieții, sănătății și integrității corporale a persoanei și criminalitatea afacerilor* îndreptată împotriva patrimoniului, a proprietății și afacerilor în general, care la rândul ei are o componentă economico-financiară, financiar – bancară, informatică².

Folosind termenul de *criminalitate economică*, profesorul elvețian *Bachmann*³ îl definea ca „*ansamblul crimelor și delictelor care au loc prin abuz sau profitând de slăbiciunile dreptului în vigoare în domeniul relațiilor economice, ale unor actori care, ascunzându-se sub un camuflaj comercial licit, profită de încrederea generalizată care domnește aici, punând astfel în pericol sistemul economic (dincolo de prejudiciul cauzat intereselor individuale) și a căror descoperire este foarte complicată, datorită multitudinii felurilor de a comite acte de criminalitate economică*”.

De-a lungul anilor, aceste definiții au fost completate mai ales cu elemente având legătură cu natura și amploarea pagubelor cauzate de criminalitatea economică, precum și cu caracterul transfrontalier și internațional al fenomenului⁴.

Practicienii din domeniul investigării fraudelor utilizează trei termeni consacrați:

- *criminalitate economico-financiară*
- *macrocriminalitate economico-financiară*
- *microcriminalitate economico-financiară*

Definițiile operaționale, formulate de practicienii dreptului, de polițiști și de specialiștii din agențiile de aplicare a legii sunt:

Criminalitatea economico-financiară reprezintă *acel segment al criminalității prin care se urmărește maximizarea profiturilor prin mijloace ilegale sancționate de legea penală în cadrul relațiilor comerciale*⁵. Criminalitatea economico-financiară înglobează infracțiunile prevăzute de legile speciale cu dispoziții penale, aparținând dreptului penal al afacerilor, privește societățile comerciale, concurența, proprietatea intelectuală, regimul bancar, spălarea banilor, valorile mobiliare, regimul contabilității, evaziunea fiscală, regimul vamal, fondul funciar, autoritatea publică etc.⁶

¹ **C. Voicu, M. Pantea, D. Bucur ș.a.**, „*Securitatea financiară a Uniunii Europene în viziunea Tratatului de la Lisabona*”, vol.II, Editura Pro Universitaria, București, 2010, pag.11.

² **M. Pantea, C. Voicu**, „*Present and Future in the Internal Security Strategy of the European Union*” publicat în „6th Edition of International conference The European Integration - Realities and Perspectives”, Volume 6/2011, Editura Danubius University Press Galați, pag. 251- 263,

³ **A. Bachmann**, „*Lutte contre la criminalité économique*”, Zurich, Pluss Druck, 1982, pag. 21.

⁴ **P. Bernasconi**, „*Le marché financier suisse: entre contrôle étatique et autorégulation*”, dans les „*L'étique des marchés financiers*”, ed.J.-V. Louis, D.Devos, Editions de l'Université de Bruxelles, Brussels 1991, pag.110.

⁵ relații comerciale în sensul definit de Codul civil și Dreptul comercial.

Macrocriminalitatea economico-financiară reprezintă *segmentul criminalității economico-financiare comis de grupuri de infractori cu un grad înalt de specializare, ce are drept urmare producerea unor prejudicii deosebite ori crearea unor grave stări de pericol, fapte ce îmbracă adeseori forma infracțiunilor transfrontaliere, implică acte de corupție la nivel înalt, sunt de natură să aducă atingere unor interese de stat și siguranței naționale, fiind prevăzute expres în legile speciale.*

Macrocriminalitatea economico-financiară, poate fi considerată partea ascunsă a criminalității, din cel puțin trei motive⁷:

1. este mult mai greu de identificat și probat, fiind mult mai complexă decât alte forme de criminalitate economico-financiară „tradiționale”
2. efectele sale, deși deosebit de grave din punct de vedere al prejudiciilor cauzate și numărul mare de persoane (fizice ori juridice) afectate, sunt mai puțin vizibile imediat, de regulă, propagându-se într-o perioadă de timp îndelungat
3. datorită faptului că rezultatul infracțiunilor economico-financiare nu este întotdeauna spectaculos prin imagine (față de omor, trafic de droguri etc.), astfel de fapte sunt mai puțin mediatizate

Microcriminalitate economico-financiară este *acel segment al criminalității economico-financiare caracterizat prin încălcarea minimă a valorilor sociale ocrotite de legea penală, dar care prin caracterul de repetabilitate și prin impactul negativ direct asupra cetățeanului aduce atingere calității vieții și poate prezenta un pericol grav în viitor*⁸.

Microcriminalitatea economico-financiară formează o mare parte din „numărul ocult” al crimelor nesemnlate sau insuficient semnlate. Această formă de criminalitate cauzează bugetului de stat, instituțiilor economice și sociale, precum și populației, prejudicii mici care, de regulă, provoacă reacții în lanț prin repetabilitate. Cel puțin în cazul infracțiunilor la regimul fiscal, cetățenii, și chiar instituții ale statului, abordează o atitudine de *spectatori dezinteresați* atunci când iau cunoștință despre fapte ilicite care afectează bugetul consolidat de stat, datorită faptului că nu se simt prejudiciați.

Un studiu efectuat pentru compararea consecințelor criminalității economico-financiare față de criminalitatea tradițională, a relevat faptul că rezultatele negative, păguboase sunt mai mari în cazul celei dintâi, ale cărei victime pot fi⁹:

- *statul*, în cazul infracțiunilor de contrabandă, a formelor de fraudă fiscală, fraude financiare etc.
- *societățile comerciale*, care cad victime în cazul înșelăciunilor cu mijloace de plată falsificate, concurență neloială, încălcări ale drepturilor de proprietate intelectuală etc.

⁶ **M. Pantea**, „Investigarea criminalității economico-financiare”, Vol. I, Editura ProUniversitaria, București, 2010, pag.14.

⁷ *ibidem*, pag.15.

⁸ **M. Pantea**, „Investigarea criminalității economico-financiare”, Vol. I, Editura ProUniversitaria, București, 2010, pag.14.

⁹ Vezi <http://stud.euro.ubbcluj.ro/~oa1439m/index.htm>, 20.04.2011, ora 13⁰⁰.

- *persoanele fizice (consumatorii)*, supuși riscului contrafacerilor, produselor falsificate ori înșelăciunilor cu privire la preț sau calitate.

Specific activităților ilegale ale criminalității economico-financiare este faptul că acestea sunt realizate prin:

- procedee viclene, înșelătoare, cu abilitate și ingeniozitate
- procedee frauduloase, falsuri și contrafaceri
- abuzuri de putere și corupție
- exploatarea secretelor comerciale sau a datelor confidențiale

Infracțiunile din domeniul criminalității economice presupun astfel cunoștințe și competențe profesionale ridicate din partea celor care le comit. Aceste infracțiuni impun și necesitatea unei specializări rapide și permanente a forțelor de poliție, dar și a instituțiilor de urmărire și de sancționare, deoarece asemenea fapte provoacă prejudicii patrimoniale considerabile, conduc la lipsa de viabilitate a societăților și implicit la pierderea locurilor de muncă și, nu în ultimul rând, afectează calitatea vieții și a mediului înconjurător.

Reacția societății față de infracționalitatea economico-financiară este, reținută comparativ cu reacția față de infracționalitatea clasică. Criminalitatea economică se desfășoară în contextul vieții economice, a afacerilor și a finanțelor, prin metode și mijloace care nu fac, în principiu, apel la forță și la violență fizică, astfel că acest tip de criminalitate nu este cunoscut, iar când este cunoscut este tratat cu indiferență.

Prin procedee ilicite, infractorii pot investi în sectoarele economiei în care activele pot fi utilizate ulterior ca instrumente de spălare a banilor. În plus, într-o economie în care tehnologia avansată și globalizarea permit transferul rapid de fonduri, lipsa de control asupra acestui fenomen infracțional poate submina stabilitatea financiară. Într-o țară cu o situație financiară precară, scoaterea a milioane sau miliarde de dolari anual din procesul normal de creștere economică reprezintă un real pericol pentru credibilitatea, stabilitatea economică și securitatea sa națională.

Dobândirea de către România a statutului de membră a Uniunii Europene a fost posibilă în 2007 ca urmare a progreselor înregistrate în îndeplinirea obiectivelor cuprinse în Capitolul „*Afaceri Interne și Justiție*”, capitol dificil, poate cel mai dificil, care a presupus și, în mod categoric va impune, un efort major pentru că „*statele membre ale Uniunii Europene trebuie în mod obligatoriu să-și însușească nu numai obiectivele, dar și mijloacele pentru atingerea acestora*”¹⁰. Calea fundamentală ce trebuie urmată o reprezintă corelarea legislației naționale cu legislația deja creată în cadrul Uniunii Europene, ce trebuie să determine o corelare instituțională și operațională.

Existența unei piețe comune a criminalității induce sentimentul unei Europe rigide, chiar neputincioase, în reacția de tip legislativ, instituțional și operațional față de extensia celor două tipuri de criminalitate¹¹:

- ***Criminalitatea pe verticală***
- ***Criminalitatea pe orizontală***

¹⁰ G. Antoniu, „Armonizarea legislației penale române”, Studii de drept românesc nr.3-4/2003.

¹¹ C. Voicu, „Investigarea fraudelor”, Curs pentru Masterat, Vol.1, Editura Sitech, Craiova, 2009, pag.23.

Criminalitatea pe verticală vizează acțiunile crimei organizate prin care sunt grav afectate interesele economico-financiare ale fiecărui stat în parte, precum și interesele financiare ale Uniunii Europene. În fiecare stat din Uniunea Europeană se finalizează cu succes operațiuni criminale de mare anvergură, veritabile agresiuni la adresa economiilor și finanțelor acestora și implicit a finanțelor și economiei europene. Frauda fiscală, corupția de mare magnitudine, operațiuni de contrabandă, dublate de ingineriile de spălare a banilor și explozia delapidărilor de fonduri sunt realități recunoscute de oficialii și specialiștii tuturor statelor. Ministerul de Interne al Franței preciza în anul 2005, că peste 6 miliarde de euro, bani murdari, intră anual în țară, iar valoarea - în Franța a depășit 40 de miliarde de euro¹².

Ludovic Francois¹³ declara: „este creată deja o mare confuzie între banii murdari și economia legală. Răul este profund și dificil de tratat. Statele sunt neputincioase în fața multiplicării și instantaneității afacerilor frauduloase”.

Criminalitatea pe verticală nu este periculoasă doar prin marele potențial distructiv pe care îl conțin infracțiunile în sine, ci, mai ales, prin faptul că ea prejudiciază grav încrederea participanților la economia de piață, încrederea în statul de drept, în capacitatea acestuia de a asigura ordinea economică și socială. Periculozitatea **criminalității pe verticală** este amplificată de fuziunea acesteia cu **criminalitatea pe orizontală** (traficul de droguri, traficul de persoane, pirateria și contrafacerile din domeniul drepturilor de proprietate intelectuală, falsificarea mijloacelor de plată, traficul cu obiecte și opere de artă), cea care generează o puternică stare de insecuritate a populației¹⁴.

Europa este astăzi preocupată de cele două forme de criminalitate, tot așa cum este sensibilă și îngrijorată de **criminalitatea stradală** (cerșetorie, prostituție, proxenetism, furturi, spargerii, agresiuni fizice etc.). Statele Uniunii Europene sunt îngrijorate de importul și exportul de criminalitate, de fluxurile greu controlabile ale grupurilor criminale care se adaptează rapid la elementele de noutate din spațiul european.

Tabloul criminalității economico-financiare nu diferă foarte mult de la o țară europeană la alta. La Paris, Londra, Madrid sau Roma, dar și la Budapesta, Varșovia sau Praga imaginile sunt asemănătoare. „București-ul și Sofia au exportat criminalitate și au astupat găurile cu mafia chineză și arabă, perfect îngemănate cu grupurile autohtone, instalate confortabil pe plaja primitoare a balcanismului tradițional”¹⁵. Descifrarea cauzalității acestui fenomen, este, evident, o întreprindere dificilă. Curajul de a încerca acest lucru ține de corpul cercetătorilor și specialiștilor, al analiștilor detașați de partizane și interese mărunte, localizate în sfera politicului.

O altă abordare a criminalității economico-financiare, o constituie organizarea structurilor criminale după modelul unor societăți comerciale orientate spre maximizarea profiturilor și reinvestirea acestora în economia legală. Astfel, în opinia noastră,

¹² E. Vernier, „Techniques de blanchiment de l'argent”, Dunod, Paris, 2005, pag. 225 – 226.

¹³ L. Francois, „La criminalité financière”, 2004, Éditions de l'Organisation, Paris, pag. 18.

¹⁴ C. Voicu, „Investigarea fraudelor”, Curs pentru Masterat, Vol.1, Editura Sitech, Craiova, 2009, pag.24.

¹⁵ C. Voicu, M. Pantea, D. Bucur ș.a., „Securitatea financiară a Uniunii Europene în viziunea Tratatului de la Lisabona”, vol.II, Editura Pro Universitaria, București, 2010, pag.45.

globalizarea a generat o creștere exponențială atât a economiei legale, la nivel mondial, dar și a activităților ilegale ale grupărilor criminale, care s-au organizat în „*antreprize criminale*” și a căror necesități financiare sunt acoperite din fonduri care provin din traficul de droguri, de ființe, de organe și nu în ultimul rând din piraterie și contrafacere, care sunt asimilate unei adevărate industrii, un flagel care afectează toate sectoarele economice, și care la nivel mondial însumează o piață de aproximativ 250 miliarde dolari, ceea ce reprezintă aproape 2% din comerțul mondial de mărfuri și servicii¹⁶.

Criminalitatea economico-financiară a devenit o problemă globală, având un pronunțat caracter transfrontalier, efectele sale negative implicând adesea încălcări grave ale drepturilor omului, pierderi financiare și daune economice statelor, punând în pericol viața și sănătatea a numeroase ființe umane, constituind o amenințare la adresa securității naționale a statelor, putând avea un efect devastator asupra societății umane. Acesta este un semnal evident că activitatea grupărilor de criminalitate transfrontaliere a devenit o provocare pentru autoritățile naționale și comunitatea internațională implicarea crimei organizate și complexitatea rețelelor infracționale la nivel transnațional ducând la necesitatea de a da o interpretare mai cuprinzătoare fenomenului criminal global.

Dintr-un anumit punct de vedere se poate observa că grupările de criminalitate organizată acționează, în general, similar oricărui agent economic furnizor de servicii sau producător de bunuri materiale, urmărind sporirea câștigurilor proprii și având scopul de a reduce volumul cheltuielilor din totalul venitului criminal brut.

Fie că este vorba de asigurarea unor servicii ilegale (prostituție, pedofilie, plasare de forță de muncă clandestină, jocuri de noroc, transmisii ilegale prin Internet etc.) sau furnizarea de bunuri materiale (droguri, armament, țigări sau alcool din contrabandă, bunuri contrafăcute sau piratate) activitățile desfășurate sunt în mare parte similare celor specifice agenților economici din sectoarele respective. Astfel în domeniul serviciilor ilegale, sunt recrutate persoanele care pot efectua prestațiile respective (femei, copii, muncitori calificați sau necalificați, dealeri, cunoscători ai tehnicii de calcul și a transmisiilor pe internet etc.) utilizând violența, șantajul sau metode de persuasiune, incluzând evident și recompensa materială. Veniturile ilegale realizate sunt destinate satisfacerii nevoilor personale, cu conotații voluptorii, plăților de personal, cheltuielilor materiale de achiziție și întreținere a materialelor și mijloacelor tehnice necesare, plăților destinate asigurării protecției din partea autorităților de aplicare a legii sau oamenilor politici, cheltuielilor de promovare a serviciilor ilegale.

În ceea ce privește grupările criminale care furnizează bunuri materiale menționăm că operațiunile pe care le efectuează (aprovizionarea sau importul de materie primă, crearea unor spații de producție în general clandestine, achiziționarea de mijloace de transport, închirierea de depozite, crearea unor pagini de promovare pe internet, construirea unor rețele de distribuție și comercializare) au ca scop asigurarea mărfurilor pe piața neagră, piață aflată în continuarea dezvoltare și diversificare.

În cadrul acestor două tipuri de activități, descrise mai sus, intervine o specializare a participanților, o distribuire a rolurilor ce se cristalizează în timp, asigurând funcționarea

¹⁶ Buletin Informativ, „*ICC se implică în lupta împotriva contrafacerilor și a pirateriei*”, Buletin Informativ „e Info Business” nr.5, seria 3, la http://www.ccir.ro/fisiere/file/e-Info_Business_Bulletin_nr_5_16_03_2010.pdf, 26.04.2011, ora 12⁰⁰.

antreprizei criminale, matricea rolurilor fiind caracteristică fiecărui tip de astfel de organizație.

În virtutea celor exprimate putem defini **antrepriza criminală** ca fiind „o entitate structurată și specializată care urmărește maximizarea profiturilor prin utilizarea unor mijloace și metode sancționate de lege, în special cea penală, având ca scop asigurarea în grade diferite a satisfacerii nevoilor materiale a membrilor săi, asigurarea protecției activităților desfășurate prin coruperea autorităților și asigurarea mijloacelor necesare reluării procesului criminal pe o scară largită”¹⁷.

Adeseori între antreprizele criminale care asigură existența și funcționarea economiei subterane și economia legală există o întrepătrundere și conexiuni fără de care acestea nu ar putea exista și fără de care, organizatorii lor nu s-ar putea bucura de produsul activității criminale.

Procesul de albire a banilor antreprizelor criminale, prin etapele deja cunoscute, având ca obiectiv înscrierea în circuitele financiare legale este o parte a activităților criminale, necesară dar și consumatoare de resurse însă odată procesul realizat asigură extinderea antreprizei criminale, aduce o notă de respectabilitate și posibilități sporite de corupere a mediilor decizionale.

Pentru agențiile de aplicare a legii care luptă împotriva criminalității organizate transfrontaliere un obiectiv esențial trebuie să fie destructurarea antreprizelor criminale atât material cât și uman, prin urmărirea, identificarea și confiscarea bunurilor și valorilor rezultate din procesul criminal, dar și tragerea la răspundere cu fermitate a membrilor acestor rețele.

Numai condamnarea la pedepse privative de libertate a unor infractori nu asigură destructurarea rețelilor fiind necesar în primul rând identificarea etapelor activității criminale (recutare, aprovizionare, producție, servicii prestate, transport, desfacere, reinvestirea profitului criminal), stabilirea fluxurilor financiare și a tehnicilor utilizate pentru spălarea banilor pentru ca acțiunea justiției să se îndrepte în egală măsură și asupra banilor și bunurilor materiale aparținând antreprizei criminale pentru a o lipsi de posibilitatea reluării procesului de activități ilegale. Totodată, în continuare mediul din care a fost retrasă o antrepriză criminală trebuie supravegheat pentru că locul rămas liber în economia subterană va fi ocupat prin extinderea activității unei alte antreprize criminale existente sau care se va crea în scopul acoperirii cererii de pe piața neagră.

Un element esențial este crearea și adoptarea permanentă a unui cadru legal care să permită autorităților să desfășoare activități de prevenire și combatere a activității antreprizelor criminale, astfel încât principiul conform căruia crima nu trebuie să producă venituri să fie aplicat în realitate. De asemenea este necesară creionarea unei strategii globale prin care eforturile de luptă împotriva criminalității întreprinse de autoritățile naționale să fie coordonate și interpretate într-o viziune unitară. Obiectivele de bază ale unei astfel de strategii trebuie să includă inițierea, explorarea și dezvoltarea metodelor și instrumentelor orizontale pentru prevenirea strategică și pentru lupta împotriva criminalității transfrontaliere, identificarea și răspândirea bunelor practici, împărtășirea

¹⁷ Vezi **M. Pantea**, „Antrepriza criminală în domeniul drepturilor de proprietate intelectuală”, Revista Română de Dreptul Proprietății Intelectuale, Anul VIII, nr. 3 (28) septembrie 2011, pag.79-80.

cunoștințelor și dezvoltarea coordonării, cooperării și înțelegerii reciproce în rândul agențiilor responsabile cu aplicarea legii, la nivel național și mondial. Rezultatele previzionate se referă la implementarea unor strategii eficiente de prevenire și control a problemei atât la nivel național, în fiecare stat și prin extensie, la nivel global. Dezvoltarea capacităților operaționale și de investigații ale agențiilor de aplicare a legii din fiecare țară contribuie semnificativ la combaterea antreprizelor criminale transfrontaliere și poate fi benefică la nivel global.

Este cunoscut faptul că fluxul de bani murdari este cu atât mai considerabil cu cât este rezultatul criminalității organizate și internaționale ancorată într-un sistem economic dat. Persoanele fizice care participă în mod activ la săvârșirea de infracțiuni, ca autori sau complici, acționează cel mai adesea în profitul și interesul unor grupări personificate, respectiv agenți economici (societăți comerciale) care sunt principalele beneficiare ale profiturilor ilicite. Acesta ar trebui să fie argumentul pentru introducerea și aplicarea răspunderii penale pentru persoanele juridice, răspundere care nu elimină urmărirea concomitentă a persoanelor fizice care au acționat în contul acestor entități abstracte din punct de vedere juridic, dar foarte concrete din punct de vedere economic și social.

În opinia prof. C. Ducouloux - Farard¹⁸ „*criminalitatea economico-financiară, dincolo de volumele considerabile ale fluxurilor de bani iliciți pe care îi pune în circulație, aduce atingere însăși structurii civile și nu poate fi combătută în mod eficient decât prin măsuri îndreptate nu numai împotriva autorilor infracțiunii, dar și împotriva economiei infracționale și deci a profitului ilicit*”.

Uniunea Europeană a deschis drumul către crearea unui drept penal european, care permite o abordare în comun a luptei împotriva celor mai grave forme ale criminalității. Există, inevitabil, dificultăți majore în realizarea acestei construcții. Cea mai importantă pare a fi armonizarea sancțiunilor. D. Fontanaud, expert al Comisiei Europene și președinte al Comitetului pentru combaterea criminalității din cadrul Consiliului Europei preciza: „*instituirea unor incriminări comune fără o armonizare la nivelul pedepselor ar putea duce la eșec și la menținerea, chiar în cadrul Uniunii Europene, a unor zone de sanctuar, de către organizațiile criminale ar ști cu siguranță cum să profite*”¹⁹.

Conceptul lansat în doctrina franceză²⁰ privitor la „*nevoia de a delega Uniunii Europene o parte mai mare de suveranitate*” este actual și perfect justificat în materia dreptului și justiției, de vreme ce suveranitatea economică și monetară a statelor membre este de mult timp împărțită.

Dacă astăzi vorbim despre o economie europeană, de finanțe europene și de un spațiu integrat specific, logic ar fi să vorbim despre un drept penal european, materializat, potrivit expresiei lui Pradel și Vinciguerra²¹, într-un **Cod penal european** privind delictele în afaceri - **euro-delictele**. Specialiștii din țările Uniunii Europene argumentează necesitatea creării unui parchet european și adoptarea unui Cod comun pentru delictele

¹⁸ C. Ducouloux - Farard - „*La criminalite d'argent*”, Éditions Montchrestien, Paris, 2004.

¹⁹ D. Fontanaud, „*La coopération judiciaire en Europe, problèmes politiques et sociaux*”, no. 786, La Documentation française, 1997.

²⁰ J.P. Dintilhac, „*La criminalité de l'argent*”, Éditions Montchrestien, Paris, 2005 pg. 242.

²¹ *Idem*.

economico-financiare. O măsură necesară o reprezintă generalizarea responsabilității penale în cazul persoanelor juridice, menită, în concepția școlii franceze, să crească eficiența luptei împotriva criminalității economico-financiare.

Criminalitatea economico-financiară de mare amplitudine rămâne la acest moment, în afara justiției penale și este nepedepsită, sentimentul acesta fiind, din nefericire, bine ancorat în conștiința populației.

Stă în puterea noastră de a recunoaște că nu trăim într-o societate corectă, și nici măcar într-o societate iubitoare de justiție. Trăim, așa cum se exprima profesorul P. Troude Chastenet de la Universitatea Poitiers din Franța „*într-o societate mercantilă în care cultul banilor a devenit o virtute cardinală*”.

În concluzie susținem modernizarea Strategiei de Securitate Internă a României și adaptarea acesteia la actualul context în care se află țara noastră și Uniunea Europeană. De asemenea considerăm că pentru o mai eficientă combatere a activităților criminale în domeniul economico-financiar, statul român trebuie să accepte și să instituie depolitizarea tuturor instituțiilor de aplicare a legii și profesionalizarea acestora. Numai astfel aceste instituții se pot integra în acțiunea complexă de asigurare a securității naționale, în componentele sale esențiale: securitatea economică și securitatea financiară.

BIBLIOGRAFIE

- C. Ducouloux - Farard**, „*La criminalité de l'argent*”, Éditions Montchrestien, Paris, 2004.
- C. Voicu**, „*Investigarea fraudelor*”, Curs pentru Masterat, Vol.1, Editura Sitech, Craiova, 2009.
- C. Voicu, M. Pantea. D. Bucur ș.a.**, „*Securitatea financiară a Uniunii Europene în viziunea Tratatului de la Lisabona*”, Vol.II, Editura Pro Universitaria, București, 2010.
- D. Bachmann**, „*Lutte contre la criminalité économique*”, Plüss Druck, Zürich, 1982.
- D. Fontanaud**, „*La coopération judiciaire en Europe, problèmes politiques et sociaux*”, no. 786, La documentation française, 1997.
- E. Vernier**, „*Techniques de blanchiment de l'argent*”, Dunod, Paris, 2005.
- G. Antoniu**, „*Armonizarea legislației penale române*”, Studii de drept românesc nr. 3-4/2003.
- J.P. Dintilhac**, „*La criminalité de l'argent*”, Éditions Montchrestien, Paris, 2005.
- L. François**, „*La criminalité financière*”, Éditions de l'Organisation, Paris, 2004.
- M. Pantea**, „*Antrepriza criminală în domeniul drepturilor de proprietate intelectuală*”, în Revista Română de Dreptul Proprietății Intelectuale, Anul VIII, nr. 3 (28) septembrie 2011.
- M. Pantea**, „*Investigarea criminalității economico-financiare*”, curs universitar Vol. I, Editura ProUniversitaria, București, 2010.
- P. Bernasconi**, „*Le marché financier suisse: entre contrôle étatique et autorégulation*”, dans les „*L'ètique des marchés financiers*”, ed.J.-V. Louis, D.Devos, Editions de l'Université de Bruxelles, Brussels 1991.